

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣ: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಶಶಿಕುಮಾರ*

*ಸಂಶೋಧಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಭಾರತ ಬಹುಜನಾಂಗೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಉಪಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜನಾಂಗ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗವೂ ಒಂದು. ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಇದ್ದಾರೆ ಇವರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಲಂಬಾಣಿ, ಲಮಾಣಿ, ಲಂಬಾಡಾ, ಬ್ರಿಂಜಾರಿ, ವಂಜಾರಿ, ಬೊವಿಪಾರಿ, ಚರಣ್, ಬಂಜಾರಿ, ಸುಗಾಲಿ, ಸಕಾಲಿ ಎಂದು ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು: (Keywords) ಲಂಬಾಣಿ, ಬಂಜಾರಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ, ಸಬಲೀಕರಣ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಲಂಬಾಣಿ ಅಥವಾ ಬಂಜಾರಾ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಪದಗಳಾಗಿರದೆ ಅವು ಅವರ ಕುಲಕಸಬುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳಾಗಿವೆ. ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆನಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಜನಾಂಗದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾಂಗದವರು ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ 'ಲಂಬಾಣಿಗಳು' ಮೂಲತಃ ರಾಜಸ್ಥಾನದವರಾಗಿದ್ದು, ಸಂಚಾರಿ ಜನಾಂಗವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಜಪೂತ ಪರಂಪರೆಯವರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಂಡ್ಯ, ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೊರತು

Please cite this article as: ಶಶಿಕುಮಾರ. (2022). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಬಲೀಕರಣ: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಪುಡಿಡಿಪಿಪಿಪಿಪಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಐಡಿ, 4(3). ಪು.ಸಂ. 6-12.

ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಖಂಡೋಬಾ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 1991ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾವನೂರು ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ (1975) ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 3,52,882. ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇಂದು ಸುಮಾರು 20ಲಕ್ಷವನ್ನು ಮೀರಿದೆ ಎಂಬುದು ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯದವರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 9ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 45ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಡಾ.ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಾಯ್ಕ ಮತ್ತು ಡಾ.ಡಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಾಯ್ಕ ರವರು BANJARA STASTICAL REPORT KARNATAK STATE 2012ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ತಾಂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ 2012-13ರ ಜಿಲ್ಲಾ ತಾಂಡಾಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 3361 ತಾಂಡಗಳಿದ್ದು 19,08,115 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಸರಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ದೊರೆಯದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಜನಾಂಗದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಕಠಿಣ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದು.
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಮುದಾಯದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು.

ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡಾಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳು ಆಯಾ ಹತ್ತಿರದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ (ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್)ಗಳೆಂದೆ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೇ ಅಧಿಕೃತ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ದಾಖಲಾಗಿವೆ. ಹತ್ತಿರದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವರು ತಾಂಡಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿ ಹಾಕಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ತಾಂಡಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ತಾಂಡಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಇವರಲ್ಲಿದೆ. ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ತಾಂಡಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ, ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವೆಂದೆ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಾಂಡಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಾಂಡದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಭಾಗವೇ ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ತಾಂಡದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಂಡಗಳನ್ನು ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜನಗಣತಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ಆಯಾ ತಾಂಡಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದು ವೇಷ, ಭಾಷೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ನಡವಳಿಕೆ, ಜನನ-ಮರಣ, ಸಂಸ್ಕಾರ

ಮುಂತಾದವು ಇಂದಿಗೂ ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇವರು ಮೂಲತಃ ಅಲೆಮಾರಿ ಗುಂಪಿನವರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದನಕರುಗಳ ಮೇಲೆ ಖಾದ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಜೊತೆಗೆ ರೈಲು ಮತ್ತು ವಾಹನ ಮುಂತಾದ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸಾಮಾನು ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಂಚಾರ ದುರ್ಗಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಜನಾಂಗ ಅನೇಕ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊಘಲರಿಗೆ ಲಂಬಾಣಿಗಳಂತಹ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಜನ ಮೊಘಲರ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಇಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಜನರೂ, ನಾಯಿಗಳೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು, ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮೊಘಲರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾದವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಲಂಬಾಣಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ಅತೀವ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಯಿತು ಸಂಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಾದ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ರೈಲು ಮುಂತಾದ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸಾಮಾನು ಸಾಗಣೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬದುಕು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಈ ಜನರು ತಂಡೋಪತಂಡಗಳಾಗಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತರು. ಇವರ ನೆಲೆಯನ್ನು 'ತಾಂಡಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿ, ನಗರಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಣಿವೆ, ಗುಡ್ಡಗಾಡು, ನೀರು ನೆಲ ಸಮೃದ್ಧವಾದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ತಾಂಡಾ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವು ತಂಡ -ತಂಡ್ಯ -ತಾಂಡೆ- ತಾಂಡಾ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು.

ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಕಡು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ಬೆಂದ ಕೆಲವು ಜನ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಕಾರಿ (ಭಟ್ಟಿಸೆರೆ ಇತ್ಯಾದಿ..) ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ತಾಂಡಾದ ಹಿರಿಯರು ಅಂತಹವರನ್ನು ಕರೆದು ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕಿದ್ದು, ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದವರು ಅನೇಕ ಅಪರಾಧಗಳ ಆಪಾದನೆ ಹೊತ್ತ ಪರಿಣಾಮ 1871ರಲ್ಲಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಪರಾಧ ಕಾನೂನು(ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಕ್ಟ್) ಜಾರಿಗೊಂಡಾಗ ಇವರು ಅನೇಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಬಹು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದವು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಾಂತ ಸಮಾಜವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಈ ಸಮಾಜದವರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳು ಎಂದು ಜನ ಕರೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಬಹುಕಾಲವೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಮಡಿದ ಅನೇಕ ಜನ ಯುದ್ಧ ವೀರರಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ 'ಅಪರಾಧಿ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಲಕ್ಷಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಲಂಬಾಣಿಗರು ಇತರರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಾಂಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಹೆಸರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ತಾಂಡದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರೇ ಆ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ನೀತಿಗೆರೆಯ ಬಳಿ ಇರುವ ತಾಂಡಕ್ಕೆ 'ನೀತಿಗೆರೆ ತಾಂಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನಾಳ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪವಿದ್ದರೆ ಆ ತಾಂಡಕ್ಕೆ 'ರಜನಾಳ ತಾಂಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ತಾಂಡದ 'ನಾಯಕನ' ಹೆಸರನ್ನೇ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಬಾಲನಾಯ್ಕ ತಾಂಡದ ನಾಯಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ತಾಂಡದ ಹೆಸರು ಸಹ 'ಬಾಲನಾಯ್ಕ ತಾಂಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜನರಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ಸಾಯುವ ಮುನ್ನಾ ತೀರಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಾಗ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಸಾಲ ತೀರುವ ಮುನ್ನವೇ ತೀರಿಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಲೇಬೇಕು. ಜಗಳವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿದೆ.

ಬಂಜಾರರ ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಣೆಯ ವಿಧಾನ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಚಾರಣೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಂಪು ಒಟ್ಟು ಜಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ತೀರ್ಪಿಗೆ ವಾದಿ ಪ್ರದಿವಾದಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಬದ್ಧರಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ನಿಯಮ. ಈ ತೀರ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ 'ಕುಲ'ಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಂಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಮೇಲೆ ಗೋಮೂತ್ರ, ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯ ಎಳೆನೀರು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಗಳ ಪದ್ಧತಿಯು ಇವರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ವಿವಾದವು ಬಂದು ಆ ವಿವಾದದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾವುದೂ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರದಂತಿದ್ದರೆ, ಆಗ ದೈವದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳ್ಳತನ ಆರೋಪವಿದ್ದರೆ ಅವನು ತಾನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಲು ತಾನು ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಕುದಿಯುವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಅದ್ದಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಅವನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಭಗವಂತನೇ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಜನ ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಚೆಗೆ ದಿವ್ಯಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ.

ಸಮಾಜ ನಿಂತ ನೀರಲ್ಲ ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಹಾಗೂ

ಪರಿಸರಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ನಂತರ ಇವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಂಬಾಣಿ ಜನಾಂಗವಿಂದು ನಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ನಾಡಿನ ಇತರರ ಜೊತೆ ಈ ಜನ ನೆಲೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಬೀಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವ ಜಾತಿಗೂ ಸೇರದೆ ಇದ್ದೆಲ್ಲರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಭಾರತದ ಈ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಘಟಕಗಳಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಕಲೆ, ಕುಶಲಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿಷ್ಟ ಜನರು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಕಾಡುಗೊಲ್ಲರ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಅವರ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಚಾರಿ ಜೀವನ ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಕ್ತಿಯು ಅಡಕವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡದ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರವೂ ಕೂಡಾ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಟ್ಟುಕಳೆಯನ್ನು ಈ ಜನರು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಭಾವನೆ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ತಾಂಡಾದ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ, ಮದುವೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನಾ ಮನೋಭಾವನೆ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಸಲಹೆಗಳು

- ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೆ ಇರುವ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಲಂಬಾಣಿ ಸಂದಾಯದ ಯುವಕರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

- ತಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಲಂಬಾಣಿ ತಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾದ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಸಮರ್ಪಕ ರಸ್ತೆಗಳು, ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಇವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ತಾಂಡಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅನುದಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಹಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಅಥವಾ ಬಂಜಾರ ಸಮುದಾಯವು ಒಂದು. ಈ ಸಮುದಾಯ ಒಂದು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜಾನಂಗವಾಗಿ ಸದಾ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಶಾಶ್ವತವಾದ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ದೇಶದ್ದುಗಲಕ್ಕು ತಿರುಗಾಡಿ ಇಂದು ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಕಡೆ ನೆಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 3,183 ತಾಂಡಗಳಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾಂಡಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆದ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವಲಸೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಪಕ್ಕ ಮನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಸಮರ್ಪಕವಾದ ರಸ್ತೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ತಾಂಡ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕೊರತೆ, ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಭೂ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ತಾಂಡ ಜನರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆ ಇಂದು ಜಾರೂರಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ. ಎಂ. (1967). ಲಂಬಾಣಿ ಜನ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾಷೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ತರಂಗ, ಸಂಪುಟ2, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು. ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು.
- ಖಂಡೋಬಾ. ಪಿ. ಕೆ. (1991). ಕರ್ನಾಟಕದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು: ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ದಿ. ತೇಜಸಿಂಗ್ ರಾಠೋಡ್ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಗುಲಬರ್ಗಾ.
- ರಾಜುನಾಯ್ಕ. ಎನ್. (2006). ಲಂಬಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅರಿವು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ. ಆತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

- ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕುಂಬಾರ. (2014). ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಲಂಬಾಣಿಗರು. ವಿಸ್ತರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಲಹಾ ಕೇಂದ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಾವೇರಿ.
- ಹರಲಾಲ ಪವಾರ. (2017). ಬಂಜಾರ ಭಾಷೆ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ವಿಸ್ತರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಲಹಾ ಕೇಂದ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಾವೇರಿ.
- ಲಕ್ಷ್ಮಣಗೌಡ. ಎಚ್. ಜೆ. (2000). ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು ಸಂಪುಟ ಎರಡು, ಮುಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಬಸವರಾಜ ನೆಲ್ಲಿಸರ (1980). ಲಂಬಾಣಿಗರು. ಐ.ಬಿ.ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಸಣ್ಣರಾಮ. (1999). ಲಂಬಾಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಕುವೆಂಪು ವಿ.ವಿ., ಶಿವಮೊಗ್ಗ.